

Üzletszerűen végzett járadékszolgáltatással kapcsolatos állásfoglalás

I. A KÉRELEMBEN ELŐADOTT TÉNYÁLLÁS

A Kérelmező a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvényben (**Ptk.**) meghatározott életjáradéki szolgáltatás nyújtására irányuló tevékenységet kíván végezni. A jogosultak életük végig részesülnének a járadékból, amelynek ellenértékét a tulajdonukban álló ingatlan képezné. Az ingatlannyilvántartásba életjáradéki jog, valamint a jogosult javára holtig tartó haszonélvezeti jog kerülne bejegyzésre.

II. A KÉRELEMBEN FELVETETT JOGKÉRDÉSEK

1. Gazdasági társaság nyújthat-e jogszerűen életjáradéki szolgáltatást magánszemélyeknek ingatlan tulajdonjogának átruházása ellenében, amennyiben rendelkezik felelősségbiztosítással?
2. Amennyiben az 1.) kérdésre a válasz nem, akkor kizárólag biztosítóként van-e lehetőség életjáradéki szolgáltatás nyújtására a kötelezett oldalon gazdasági társaság által?
3. Hogyan kell értelmezni az üzletszerűség fogalmát egy olyan szerencseelemet tartalmazó ügylet, mint az életjáradéki szerződés esetében?
4. Van-e bármilyen jogi akadálya annak, hogy a kötelezett oldalon magánszemély kössön életjáradéki szerződést?

III. A KÉRELEMBEN ELŐADOTT ÁLLÁSPONT

A Kérelmező álláspontja szerint a tevékenység üzletszerűségének vizsgálatakor figyelemmel kell lenni az életjáradéki szerződésekre jellemző szerencseelemre. Ebből következik, hogy a Kérelmező véleménye szerint kérdéses, hogy a végezni kívánt tevékenység a biztosítási tevékenységről szóló 2014. évi LXXXVIII. törvény (**Bit.**) hatálya alá tartozó, biztosítási tevékenységnek minősülő üzletszerűen végzett járadékszolgáltatási tevékenységnek minősül-e.

IV. AZ MNB ÁLLÁSPONTJA

Elsődlegesen felhívom a figyelmét, hogy az MNB az állásfoglalás-kérések kezeléséről és a jogi állásfoglalások kiadása során alkalmazott elvekről és eljárásokról tájékoztatást (**Tájékoztató**) tett közzé a honlapján¹. A Tájékoztatóban foglaltaknak megfelelően az MNB kizárólag konkrét jogkérdésben foglal állást, erre irányuló, megalapozott és szakszerű kérelem esetén. Az MNB a felügyelt intézmények tevékenységét, belső szabályozottságát, szabályzatai, szabályozó dokumentumai, alkalmazott gyakorlatai jogszabályi megfelelését folyamatos felügyelés keretében, helyszíni vagy helyszínen kívüli vizsgálatok során ellenőrzi. A jogszabályok egyértelműen meghatározzák azon szabályzatok körét, amelyek alkalmazását az MNB-vel engedélyeztetni kell, azaz az MNB törvényi feladata ezen szabályzatok jogi megfelelésének előzetes megállapítása. E körön túlmenően azonban az MNB-nek nincs hatásköre egyéb szabályzatok, szerződések, termékek, üzleti megoldások, folyamatok stb. jogi megfelelésének előzetes, általános vizsgálatára.

Az MNB az állásfoglalását kizárólag az állásfoglalást kérő személy által az MNB rendelkezésére bocsátott információk alapján alakítja ki. Az állásfoglalásban foglalt egyedi jogértelmezés kizárólag az állásfoglalás alapját képező tényállásra vonatkozik. Az MNB állásfoglalása nem tekinthető kötelező erejűnek, a benne foglaltaknak más hatóságra, bíróságra nézve nincs kötelező ereje.

A fentiekből következően az MNB állásfoglalása pusztán orientáló jellegű iránymutatás, mely egy esetleges jogvita esetén a bíróságot semmilyen formában nem köti. Éppen ezért, az állásfoglalás kiadása nem mentesíti az adott állásfoglalást kérő személyt saját jogi álláspontja kialakításának szükségessége és az ezért fennálló felelősség alól. Az állásfoglalás kiadás nem hatósági ügy. Bármely tevékenység, üzleti döntés, jogügylet, üzleti modell stb. megkezdésének, elhatározásának, végrehajtásának az MNB állásfoglalásától való függővé tétele kizárólag az állásfoglalást kérő személy felelőssége.

IV.I. RELEVÁNS JOGSZABÁLYI RENDELKEZÉSEK

¹ <http://www.mnb.hu/felugyelet/szabalyozas/allasfoglalasok/allasfoglalas-keressel-kapcsolatos-eljarasok-es-elvek>

A Ptk. releváns rendelkezései

6:497. § Életjáradéki szerződés

(1) Életjáradéki szerződés alapján a járadékadásra kötelezett a járadékszolgáltatásra jogosult javára, annak haláláig, meghatározott pénzösszeg vagy más helyettesíthető dolog időszakonként visszatérő szolgáltatására, a járadékszolgáltatásra jogosult ellenérték teljesítésére köteles.

(2) Az életjáradékot havonta előre kell teljesíteni. A járadékszolgáltatásra jogosult a hat hónapnál régebben lejárt és alapos ok nélkül nem érvényesített járadékot bírósági úton nem követelheti.

(3) Az életjáradéki szerződésre egyebekben a tartási szerződés szabályait kell alkalmazni.

A biztosítóról és a biztosítási tevékenységről szóló 2003. évi LX. törvény (régi Bit.) releváns rendelkezései

4. § (1) Biztosítási tevékenység a biztosítási szerződésen alapuló kötelezettségvállalás, amely során a tevékenységet végző megszervezi az azonos vagy hasonló kockázatoknak kitett személyek közösségét (veszélyközösség), matematikai és statisztikai eszközökkel felméri a biztosítható kockázatokat, megállapítja és beszedi a kötelezettségvállalás ellenértékét (díját), meghatározott tartalékokat képez, a létrejött jogviszony alapján a kockázatot átvállalja és teljesíti a szolgáltatásokat.

(2) Az (1) bekezdésben foglalt biztosítási tevékenység az üzletszerűen végzett járadékszolgáltatás nyújtására irányuló tevékenység is, függetlenül attól, hogy a kötelezettségvállalás ellenértéke meghatározott pénz fizetése (díj) vagy egyéb ellenszolgáltatás formájában valósul meg.

231/C. § (1) 2015. január 1-jét követően üzletszerűen végzett járadékszolgáltatás nyújtására irányuló tevékenység e törvény rendelkezéseivel összhangban folytatható.

(2) Az (1) bekezdésben foglaltakat nem kell alkalmazni azon szervezetek vagy személyek szolgáltatási tevékenysége keretében létrejött szerződéses állományára, amelyek 2015. január 1-jéig az üzletszerűen végzett járadékszolgáltatás nyújtására irányuló tevékenységet nem a 4. § (1) bekezdésében meghatározott biztosítási tevékenységként végezték.

A Bit. releváns rendelkezései

4.§ (1) bekezdés

11. biztosítási tevékenység: biztosítási szerződésen alapuló kötelezettségvállalás, amely során a tevékenységet végző megszervezi az azonos vagy hasonló kockázatoknak kitett személyek közösségét (veszélyközösség), matematikai és statisztikai eszközökkel felméri a biztosítható kockázatokat, megállapítja és beszedi a kötelezettségvállalás ellenértékét (díját), meghatározott tartalékokat képez, a létrejött jogviszony alapján a kockázatot átvállalja és teljesíti a szolgáltatásokat, *ideértve az üzletszerűen végzett járadékszolgáltatás nyújtására irányuló tevékenységet is, függetlenül attól, hogy a kötelezettségvállalás ellenértéke meghatározott pénz fizetése (díj) vagy egyéb ellenszolgáltatás formájában valósul meg;*

18. biztosító: az a szervezet, amely a hatályos magyar jogi szabályozás vagy valamely hatályos tagállami szabályozás szerint biztosítási tevékenység végzésére jogosult;

45. járadékszolgáltatás: a jogosult részére szerződés alapján meghatározott pénzösszeg időszakonként visszatérő szolgáltatása;

104. üzletszerű tevékenység: ellenérték fejében nyereség, illetve vagyonszerzés végett – előre egyedileg meg nem határozott ügyletek megkötésére irányuló – rendszeresen folytatott gazdasági tevékenység;

6. § (1) Magyarország területén biztosító *részvénytársaság, európai részvénytársaság, szövetkezet, egyesület, másik tagállamban székhellyel rendelkező biztosító magyarországi fióktelepe vagy harmadik országbeli biztosító magyarországi fióktelepe formájában* létesíthető.

40. § (1) Biztosító a biztosítási és viszontbiztosítási tevékenységen és azzal közvetlenül összefüggő tevékenységen kívül más üzletszerű tevékenységet nem folytathat, továbbá *biztosítási tevékenységet kizárólag biztosító végezhet*

41. § (1) Biztosítási, viszontbiztosítási tevékenység és a biztosítási, viszontbiztosítási tevékenységgel közvetlenül összefüggő tevékenység Magyarország területén a Felügyelet, vagy – határon átnyúló szolgáltatás keretében

vagy fióktelep útján végzett tevékenység esetében – a székhely szerinti tagállam felügyeleti hatósága által kiadott engedéllyel végezhető.

448. § (1) Az üzletszerűen végzett járadékszolgáltatás nyújtására irányuló tevékenység e törvény rendelkezéseivel összhangban folytatható.

(2) Az (1) bekezdésben foglaltakat nem kell alkalmazni azon szervezetek vagy személyek szolgáltatási tevékenysége keretében létrejött szerződéses állományára, amelyek 2015. január 1-jéig az üzletszerűen végzett járadékszolgáltatás nyújtására irányuló tevékenységet nem a 4. § (1) bekezdés 11. pontjában meghatározott biztosítási tevékenységként végezték.

(3) Üzletszerűen végzett járadékszolgáltatás nyújtására irányuló tevékenységet folytató azon biztosítókra, amelyek kötelezettségvállalásának ellenértéke ingatlan átruházása formájában valósul meg, 2016. január 1-jét követően nem kell alkalmazni a 121. §-ban foglalt rendelkezéseket, az általuk kötött szerződésekre a Ptk. életjáradéki szerződésekre vonatkozó rendelkezései alkalmazandók.

(4) 2016. január 1-jét követően az üzletszerűen végzett járadékszolgáltatás nyújtására irányuló tevékenységet folytató azon biztosítók esetében, amelyek kötelezettségvállalásának ellenértéke ingatlan átruházása formájában valósul meg

a) az 57. § (1) bekezdésében meghatározott szabályoktól eltérően - kizárólag üzletszerűen végzett járadékszolgáltatás nyújtására irányuló tevékenységet folytató biztosító esetén - a vezető aktuárius megbízási jogviszony keretében is foglalkoztatható;

b) az üzletszerűen végzett járadékszolgáltatás nyújtására irányuló tevékenység keretében létrejött szerződéses állomány számviteli biztosítástechnikai tartalékok fedezetét képezheti jelzáloggal terhelt, továbbá olyan eszköz, amely felett a rendelkezési jog korlátozott;

c) a számviteli biztosítástechnikai tartalékok fedezetére bevonható eszközök tekintetében az üzletszerűen végzett járadékszolgáltatás nyújtására irányuló tevékenység keretében létrejött szerződéses állomány összes bruttó biztosítástechnikai tartaléka száz százalékban lefedhető ingatlanokkal.

IV.II. AZ MNB JOGÉRTELMEZÉSE

1-2. Az üzletszerűen nyújtott járadékszolgáltatás feltételei

A régi Bit. 231/C. § (1) bekezdésének értelmében 2015. január 1. napját követően üzletszerű járadékszolgáltatás nyújtási tevékenységet csak biztosító végezhet, ezzel párhuzamosan a jogalkotó bővítette a biztosítási tevékenység definícióját is (beiktatták a 4. § (2) bekezdést). A régi Bit. e módosításait a 2013. évi LXXXVI. törvény iktatta be, melyhez fűzött jogalkotói indokolás² szerint az üzletszerűen végzett járadékszolgáltatási tevékenység beemelését a biztosítási tevékenység fogalmkörébe az uniós irányelvekkel való összhang biztosításán túl a tevékenység jellegének egyértelmű besorolása és az ezzel kapcsolatos bizonytalanság eloszlátása indokolta.

A Bit. a régi Bit. fentebb hivatkozott rendelkezéseit vette át a 4. § (1) bekezdés 11. pontban, illetve a 448. §-ban, tehát az üzletszerű járadékszolgáltatási tevékenység továbbra is biztosítási tevékenységnek minősül, annak végzésére – eltérő törvényi rendelkezés hiányában – a biztosítási tevékenységre vonatkozó általános szabályok vonatkoznak. A biztosítási tevékenység zártságának elve (Bit. 40. § (1) bekezdés) értelmében pedig biztosítási tevékenységet kizárólag biztosító végezhet, ebből következően pedig a Kérelem szerinti tevékenységet kizárólag a megfelelő engedéllyel rendelkező biztosító végezheti.

A biztosítók a Bit. által taxatív meg meghatározott formában létesíthetők, így lehetőség van részvénytársaság, európai részvénytársaság, szövetkezet, egyesület, másik tagállamban székhellyel rendelkező biztosító magyarországi fióktelepe, vagy harmadik országbeli biztosító magyarországi fióktelep formájában történő létesítésre, működésre. A Bit. zárt, nem példázó jellegű felsorolást ad, ezért a Kérelemben szereplő Kft. biztosítókénti engedélyezésére és így az érintett biztosítási tevékenység jogszerű végzésére nincs lehetőség.

A fentiekén túl a Bit. 448. (3)-(4) bekezdése is azt támasztja alá, hogy a „lakásért életjáradék” üzletszerű nyújtásának lehetőségét a jogalkotó kifejezetten csak a biztosítók számára kívánta fenntartani. A hivatkozott bekezdések ugyanis külön nevesítik, illetve szabályozzák az üzletszerű járadékszolgáltatás nyújtásának azon esetét,

² Az egyes biztosítási tárgyú törvények módosításáról szóló 2013. évi LXXXVI. törvény indokolása, részletes indoklás a 3. §-hoz

amelyeknél a kötelezettségvállalás ellenértéke ingatlan átruházása formájában valósul meg, a kötelezetti oldalon pedig következetesen 'biztosítót' – és nem egyéb szervezetet – említ a Bit.

Az MNB felhívja a Kérelmező figyelmét, hogy a „lakásért életjáradék” konstrukcióról további információ és tájékoztatás érhető el a honlapján.³

3. Az üzletszerűség értelmezése

Ahhoz, hogy egy tevékenység üzletszerűnek minősüljön, a Bit. 4.§ (1) bekezdés 104. pontjában szereplő definícióban megjelölt három tényállási elemnek egyidejűleg kell megvalósulnia, amely tényállási elemek az MNB álláspontja szerint csak együtt, egymásra tekintettel értelmezhetőek, ugyanakkor annak megítélése során, hogy adott tevékenység üzletszerű tevékenységnek minősíthető-e, az üzletszerűség fogalmi elemeinek megvalósulását mindig egyedileg szükséges értékelni.

Az üzletszerűség jogi megítélésével kapcsolatban az MNB korábban már több állásfoglalást is kiadott, melyek az MNB honlapján megtalálhatóak.⁴ Ezen állásfoglalásaiban az MNB az egyes fogalmi elemek – így a tevékenység ellenérték fejében nyereség vagy vagyonszerzés céljából való folytatása, az előre egyedileg meg nem határozott ügyletek megkötésére irányultság, valamint a rendszeresség – értelmezéséhez kapcsolódóan általános szempontrendszert alakított ki az alábbiak szerint.

3.1. Az ellenérték fejében nyereség, illetve vagyonszerzés

Az üzletszerűség e kritériuma tekintetében elsősorban azt szükséges vizsgálni, hogy a szolgáltatást a szolgáltatásnyújtással kapcsolatban felmerült szokásos költségeken túli bármilyen plusz költség vagy díj felszámolása mellett, illetve más közvetett gazdasági előny érdekében nyújtják-e, ilyen esetben a nyereség, illetve a vagyonszerzésre irányultság megállapítható. E szempontból az egyik döntő tényező az, hogy a tevékenység annak folytatója számára bevételt eredményez-e, illetve, hogy a tevékenységet nyereség elérése céljából végzik-e. E körülményt mind a közvetlen ellenszolgáltatás, mind a látszólag ingyenes, azonban közvetetten valamely, az adott szolgáltatáshoz szorosan kapcsolódó más szolgáltatásból eredő bevétel realizálása mentén vizsgálni kell. Ez utóbbi esetben, a bírósági ítélezési gyakorlatot követve az MNB értelmezése szerint akkor is megáll az üzletszerűség tényállási eleme, ha a kvázi ingyenes szolgáltatást olyan motivációval, illetve annak érdekében is nyújtják, hogy ezáltal az egyébként üzletszerűen végzett (fő)tevékenység eredményességét fokozzák, az abból eredő bevételt növeljék.

3.2. A rendszeresség

A rendszeresség – nyelvtani értelmezéséből kiindulva – elsősorban a jövőben ismétlődően bekövetkező eseményeket jelöl. Az üzletszerűség vizsgálatkor elemzett rendszeresség, mint definíciós elem fennállásának megítélése függ az ügyletek számától és gyakoriságától is, de az MNB gyakorlata szerint az eseti jellegű, akár évi legfeljebb egy-két ügyletkötéssel is lehet üzletszerűen s ezen belül rendszeresen végzett a tevékenység, ha a szerződés tartalma egyébként a szolgáltatás rendszeres, folyamatos nyújtására utal. A bíróság ítélezési gyakorlata alapján a szórványosan ismétlődő tevékenység is alkalmas a rendszeresség megállapítására, ha azonos rendeltetésű ügyletekről van szó.

3.3 Az előre meg nem határozott ügyletek megkötésére irányultság

Az üzletszerűség harmadik fogalmi eleme az előre egyedileg meg nem határozott ügyletek kötésére irányultság. E kritérium abban az esetben állhat fenn, ha a felek által megkötendő jogügyletek lényeges tartalmi elemei – így különösen, de nem kizárólag a szerződések száma, a felek személye, a jogügylet célja, az ellenszolgáltatás mértéke, illetve a szerződéskötés egyéb lényegi körülményei, mint például a teljesítés feltételei, a szerződés időtartama – nincsenek előre meghatározva. Előbbiek alapján a rendszeresen folytatott gazdasági tevékenység

³ <https://www.mnb.hu/fogyasztovedelem/biztositasok/eletbiztositasok/jaradektipusu-eletbiztositasok>

⁴ [http://alk.mnb.hu/data/cms2434071/tmp82F.tmp\(11584505\).pdf](http://alk.mnb.hu/data/cms2434071/tmp82F.tmp(11584505).pdf)

http://alk.mnb.hu/data/cms2443270/12458_allasfoglalas.pdf

[http://alk.mnb.hu/data/cms2440881/tmp3545.tmp\(12472489\).pdf](http://alk.mnb.hu/data/cms2440881/tmp3545.tmp(12472489).pdf)

[http://alk.mnb.hu/data/cms2438406/tmpE826.tmp\(11932322\).pdf](http://alk.mnb.hu/data/cms2438406/tmpE826.tmp(11932322).pdf)

esetében tehát nem tekintendő releváns körülménynek, ha az ügyleteket kötő felek egymással üzleti, vagy más egyéb kapcsolatban állnak, mivel pusztán a szerződő felek személyének előzetes azonosíthatósága nem eredményezi, hogy az ügylet is előre egyedileg azonosíthatónak minősüljön. Az ügylet abban az esetben tekinthető előre egyedileg meghatározottnak, amennyiben a szerződés minden egyes tartalmi eleme konkrétan meghatározott.

3.4 Az üzletszerűség megállapíthatósága a konkrét esetben

A Kérelmező beadványában helyesen mutatott rá arra, hogy az életjáradéki szerződés szerencseelemet tartalmaz, amennyiben a szerződéskötés időpontjában a szolgáltatás és az ellenszolgáltatás arányossága nem határozható meg, hiszen a járadékot a kötelezett fél a jogosult haláláig, tehát egy előre nem látható időpontban bekövetkező eseményig köteles szolgáltatni. Minthogy a járadék jogosultjának előre meghatározott egyszeri szolgáltatásával szemben a haláláig fennálló huzamos, ismétlődő szolgáltatások állnak, ezek mennyisége a járadék jogosultjának élettartamától függ. A szolgáltatás értéke jelentősen kevesebb lehet, de ezzel ellentétben jelentősen túl is haladhatja a járadék jogosultja szolgáltatásának ellenértékét.

Az MNB itt hívja fel a Kérelmező figyelmét, hogy az üzletszerű járadékszolgáltatás biztosítási tevékenységként minősítése éppen azért is indokolt, mert az ügyletek magukban hordozzák annak kockázatát, hogy a járadék összege – a jogosult élettartamára tekintettel – nem lesz arányban az ellenértéket képező ingatlan értékével. Szükséges tehát az üzletszerűen járadékszolgáltatást vállaló fél oldalán olyan többletgaranciák és követelmények elvárása, amelyek egyrészt előírják, hogy az intézmény a biometriai, halálozással összefüggő kockázat (szerencseelem) kezelhetővé tételére alkalmas eszközökkel (aktuáriusi feladatkör) rendelkezzen, másrészt biztosítják, hogy a járadékok folyósítását ne veszélyeztesse az ügyletek esetlegesen veszteséges mivolta (szabályozói tőkekövetelmények előírása).

A Kérelmező ugyan a levelében nem fejtette ki, hogy pontosan milyen jelentőséget tulajdonít az életjáradéki szerződés szerencse jellegének, illetve ennek milyen következményt tulajdonít az üzletszerűség kapcsán, de vélhetően arra gondolt, hogy a szerencseelem folytán az ügylet a járadékszolgáltatás kötelezettje számára a fentiek szerint veszteséges is lehet, így hiányzik az üzletszerűség megállapíthatóságának feltételét képező nyereség, illetve vagyonszerzési célzat. Ésszerű gazdasági magatartást feltételezve viszont a járadékszolgáltatás kötelezettje pont abban bízva köti meg a szerződést, hogy a szerencse jelleg a javára érvényesül, azaz kevesebbet kell majd szolgáltatnia, mint a járadék jogosultja szolgáltatásának értéke. Ezért a vagyonszerzési célzat – mint az üzletszerűség fogalmi elemének – megléte külön bizonyítást éppen a szerződések szerencse jellege miatt nem igényel.

A fennmaradó két tényállási elem (rendszeresség, előre meg nem határozott ügyletek megkötésére irányultság) hiánya nem merült fel, egyéb, a fenti definícióban nem szereplő elem pedig a tevékenység üzletszerű minősítésére, külön törvényi rendelkezés hiányában nincs kihatással.

4. Magánszemély kötelezett által kötött életjáradéki szerződés

A Kérelemben szereplő utolsó kérdés tekintetében az MNB álláspontja, hogy a Bit. hatálya alá nem tartozó – tehát nem üzletszerű tevékenység keretében kötött - életjáradéki szerződés esetében nincs akadálya annak, hogy a kötelezetti oldalon a szerződő fél magánszemély legyen. A szerződő felek személyét érintő többletgaranciák, így az, hogy ilyen tevékenységet csak biztosítási tevékenység végzésére engedéllyel rendelkező biztosító végezhet, csak az üzletszerűen végzett járadékszolgáltatás tekintetében érvényesülnek.

Felhívom szíves figyelmét arra, hogy az MNB a véleményét kizárólag a rendelkezésre bocsátott információk alapján alakította ki. Az abban foglalt egyedi jogértelmezés csak a Kérelemben előadott tényállásra vonatkozik. Az MNB véleménye nem tekinthető kötelező erejű állásfoglalásnak, a benne foglaltaknak más hatóságra, illetve a bíróságra nézve nincs kötelező tartalma.